

Asia: VN/33727/2023

Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä laiksi ammatillisen koulutuksen toiminnanohjauksen kokeilusta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleisiä huomioita esitysluonnoksesta

Teknologiateollisuus kiittää mahdollisuudesta lausua lainsäädäntöuudistuksista ammatillisen koulutuksen rahoitukseen sekä toiminnanohjauksen kokeiluun liittyen. Teknologiateollisuus pitää sekä toiminnanohjauksen kokeilua että rahoituksen uudistamista pääosin toivotun suuntaisina sekä kannatettavina. Haluamme kuitenkin kiinnittää huomiota muutamiin seikkoihin uudistusluonnoksissa.

Ammatillisen koulutuksen kokeilua koskevat säädösehdotukset

Kokeilu on Teknologiateollisuuden näkökulmasta erittäin tervetullut. Kaikki keinot, joilla voidaan parantaa ammatillisen koulutuksen vaikuttavuutta ja edistää osaavan työvoiman saatavuutta, ovat kokeilemisen arvoisia. Yhteistyöhön ja kumppanuuteen perustuva malli nykyisen yksityiskohtaisesti säännellyn lupamenettelyn sijaan on hyvä tavoite, ja järjestämislupahakemusten hallinnollisen työmäärän vähentäminen samoin.

Mukaan valittavien koulutuksenjärjestäjien määrää voisi harkita vähemmäksikin kuin ehdotettu 40, jotta neuvottelut ministeriön ja järjestäjien välillä saataisiin hoidettua kokeilun aikana tehokkaasti ja kokeilusta kaikki irti. Toisaalta on tärkeää mahdollistaa kokeiluun osallistumiseen riittävän monipuolinen joukko koulutuksenjärjestäjiä huomioiden myös kansallisesti erityisiä tehtäviä pienempiä yksiköitä, kuten Kelloseppäkoulu. Kokeilun on myös suunniteltu kestävän melko kauan. Voisiko kokeilusta saada tuloksia ja vertailua nykymallisessa järjestämisluvassa toimijoihin jo aiemmin kuin vuonna 2033? Vähintään olisi hyvä määritellä jo kokeilua valmisteltaessa säännölliset tarkastuspisteet, joissa voidaan tehdä vielä muutoksia rakenteeseen, jos tarve vaatii.

Kokeilussa ehdotettu muutos tutkinnonantokieleen mahdollistaisi koulutuksen järjestäjälle englanninkielisen koulutuksen tarjoamisen ilman järjestämisluvan muutoksen hakemista ministeriöstä. Tämä on erittäin tervetullut uudistus, sillä tarve muiden kuin suomea tai ruotsia

puhuvien koulutustarjonnalle kasvaa koko ajan. Englanninkielisiä koulutusvastuita on kantamme mukaan tullut myöntää silloin, kun kyseessä on osaajatarveala ja alueen yritykset ovat olleet mukana hakemuksessa. Pidämme edelleen merkityksellisenä sitä, että uuden koulutusvastuun alkaessa oppilaitos on tarkkaan harkinnut alueen osaajatarpeen ja käynyt yhteistyöneuvotteluja alueen yritysten kanssa.

Rahoituksen uudistusta koskevat säädösehdotukset

Teknologiатеollisuus ry:ssä on kiinnitetty huomiota tekniikan alan ammatillisesta koulutuksesta valmistuneiden keskimääräistä korkeampaan työttömyyteen. Tätä vasten on kannatettavaa, että rahoitusuudistuksessa painotetaan vaikuttavuutta aiempaa selvästi enemmän. Osaajapulan Suomessa ei saisi päästä syntymään tilanteita, joissa tutkinnon suorittaneiden osaaminen tai taidot eivät kohtaa työelämän tarpeiden kanssa. Myös rahoitusmallin yksinkertaistaminen ja selkeyttäminen ovat tervetulleita uudistuksia, kuten myös siirtyminen tavoitteellisista opiskelijavuosista toteutuneisiin opiskelijavuosiin.

Emme kannata ehdotettua uudistusta, että ammatti- ja erikoisammattitutkinnoista ei voisi jatkossa periä opiskelijamaksuja. Päinvastoin ammatillista koulutusta tulisi nykyistä enemmänkin voida hyödyntää myös kaupallisena jatkuvan oppimisen välineenä, jossa maksajana voisi toimia tilanteen mukaan valtio, koulutusta ostava yritys tai opiskelija itse. Rahoitusmalliin kannustavuuden lisääminen myös perustutkintoa pienempien kokonaisuuksien (kuten ammattitutkinnot tai tutkinnon osat) suorittamiseen on sen sijaan kannatettava ajatus. Pidempien perustutkintojen korvaaminen lyhyemmillä ammattitutkinnoilla on järkevää silloin, kun se on opiskelijan kannalta tarkoituksenmukaista. Pahimmillaan pitkien, kokonaisten perustutkintojen kouluttaminen olisi näissä tapauksissa resurssihukkaa tai ainakin epätarkoituksenmukaista.

Ehdotuksen perusteluissa todetaan, että ”Työllistymisen ja jatko-opiskelun painoarvon merkittävä vahvistaminen loisi kannusteen suunnata koulutustarjontaa sellaisille aloille ja sellaisiin tutkintoihin, joista valmistuttua todennäköisemmin työllistytään tai siirrytään korkeakouluun jatko-opiskelijaksi”. Esimerkiksi tekniikan aloilta valmistuvien perustutkinto-opiskelijoiden keskuudessa työttömyys on jonkin verran keskimääräistä suurempaa, mutta Suomessa on silti pulaa esim. hitsareista ja koneistajistakin. Sen takia koulutustarjonnan suuntaamisen lisäksi tulisi myös arvioida, minkälaisin keinoin työllistymistä ja tutkinnon työelämävastaavuutta voisi parantaa. Tekniikan alalla myöskään väylä ammatillisesta koulutuksesta korkeakoulutukseen ei ole riittävän vahva. Korkeakoulutus painottuu teknologiатеollisuuden osaajatarpeessa, joten väylää tulee vahvistaa niin, että suuremmalla joukolla valmistuneista olisi tosiasialliset kyvyt, osaaminen ja mahdollisuus jatkaa korkea-asteelle.

Teknologiатеollisuus ry koordinoi tekniikan alan ammatillisen koulutuksen strategiaverkostoa, johon on kutsuttu mukaan tekniikan alan koulutusta järjestävien koulutuksenjärjestäjien edustajia, Teknologiатеollisuuden jäsenyritysten edustajia sekä Teollisuusliiton edustajia. Strategiaverkostossa on herättänyt huolta rahoitusmuutosten vaikutusten sekä hallituksen ammatillisen koulutuksen tekemien leikkausten yhteisvaikutus. Koulutuksenjärjestäjille olisi tärkeää voida ennakoida tulevien vuosien rahoitusten tasoa, että toimintaa voidaan suunnitella pitkäjänteisesti. Tätä näkökulmaa

vasten olisi tärkeää tuoda vielä selkeämmin esiin, miten rahoitusmallin muutokset sekä leikkaukset yhdessä vaikuttavat erilaisiin koulutuksenjärjestäjiin.

Teknolomiteollisuus ry kannattaa kolmen vuoden siirtymäajaksi rahoitusmalliin asetettavia ylärajoja, joita enempää yksittäisen koulutuksen järjestäjän rahoitus ei voisi vähentyä tai kasvaa edelliseen vuoteen verrattuna. On tärkeää huolehtia siitä, että yksittäisten järjestäjien rahoitus ei muutu liian radikaalisti.

Oppimisen tukea ja erityistä tukea koskevat säädösehdotukset

Teknolomiteollisuus ry kannattaa oppimisen tukeen ja erityiseen tukeen ehdotettavia muutoksia. Toteuttamisessa on tärkeää pyrkiä huolehtimaan siitä, että koulutuksen järjestäjien hallinnollinen taakka ei kasva, vaan resurssit kohdentuvat todella opiskelijoiden tukeen.

Tilaukoulutusta koskevat säädösehdotukset

Teknolomiteollisuus ry haluaa muiden elinkeinoelämän järjestöjen tavoin kiinnittää huomion esitetyn pykälän 33 ongelmallisuuteen koulutuksen järjestäjien koulutusvientiä varten perustamien tytäryhtiöiden kannalta. Kannatamme pykälän muotoilua uudestaan esim. Sivistan tai Keskuskauppakamarin ehdotuksen mukaisesti.

Teknolomiteollisuus ry ehdotti vuonna 2023 julkaistun Tekniikan alan palvelukyky selvityksen tulosten perusteella, että ammatillisen koulutuksen järjestäjille tulisi avata mahdollisuus myydä tutkintoon johtavaa koulutusta markkinoilla vastaavalla tavalla kuin korkeakoulutuksessa sekä edistää markkinaehtoista koulutusvientiä. Monilla tekniikan aloilla osaajapula on Euroopan laajuinen, joten tämä toimisi myös kilpailuetuna Suomelle. Lakiesitys ei kuitenkaan esitä tähän muutosta nykytilaan verrattuna, mihin olemme pettyneitä.

Muut ammatillisesta koulutuksesta annettua lakia koskevat säädösehdotukset

-

Asetusluonnokset

-

Muut kommentit

-

Manninen Eero
Teknolomiteollisuus ry